

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA
UNIVERSITY OF PRETORIA
YUNIBESITHI YA PRETORIA

**’N LITERÊR-
HISTORIESE
ONDERSOEK
NA
JOSUA 3 EN 4**

deur Johannes Michael Wildenboer

voorgelê ter vervulling van die vereistes vir die graad

PHILOSOPHIAE DOCTOR

in die vak

OU TESTAMENT

aan die

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA

PROMOTOR: PROF D.J. HUMAN

MEDE-PROMOTOR: DR A. GROENEWALD

INHOUDSOPGAWE

AFKORTINGS.....	vii
BEDANKINGS.....	X

HOOFSTUK 1: INLEIDING

1.1	Aktualiteit.....	1
1.2	Probleemstelling.....	4
1.3	Doelwitte.....	6
1.4	Metodologie.....	8
1.5	Hipotese.....	13
1.6	Resente Josua-studies.....	14
1.6.1	Tekskritiese studies	14
1.6.2	Literêre studies.....	15
1.6.3	Kommentare en monografieë.....	16
1.7	Hoofstukindeling, ortografie en begripsverheldering.....	19
1.7.1	Hoofstukindeling.....	19
1.7.2	Ortografie.....	20
1.7.2.1	Keuse van `n teks.....	20
1.7.2.2	Ander ortografiese riglyne.....	21
1.7.3	Begripsverheldering.....	21

HOOFSTUK 2: LITERATUUROORSIG

2.1	Literêre benadering.....	23
2.1.1	Josua as deel van die Heksateug.....	23
2.1.1.1	Nuwe bronnehypotese (Erich Zenger; Peter Weimar).....	24
2.1.1.2	Fragmentehypotese (Erhard Blum).....	28
2.1.1.3	Aanvullingshipotese (Reinhard Kratz).....	30
2.1.1.4	Nuwe aanvullingshipotese (Eckart Otto).....	34
2.1.1.5	Ander benaderings.....	38
2.1.1.6	Gevolgtrekking.....	42
2.1.2	Josua as deel van die Deuteronomistiese Geskiedswerk.....	43
2.1.2.1	Martin Noth.....	43
2.1.2.2	Aanpassings aan Noth se hipotese.....	45
2.1.2.3	Doel van die Deuteronomistiese Geskiedswerk.....	48
2.1.2.4	Deuteronomistiese Geskiedswerk as gelaagde werk.....	49
2.1.2.5	Deuteronomistiese Geskiedswerk as redaksionele blokke.....	51
2.1.2.6	Kombinasie van redaksionele lae en blokke.....	54
2.1.2.7	Bestaan van `n Deuteronomistiese Geskiedswerk betwyfel.....	56
2.1.2.8	Gevolgtrekking.....	59
2.1.3	Ander literêre invalshoeke.....	61
2.1.3.1	Etiologie.....	61
2.1.3.2	Gevolgtrekking.....	63

2.2	Historiese benadering.....	64
2.2.1	Amfiksonie of Twaalstammebond.....	64
2.2.1.1	Gevolgtrekking.....	65
2.2.2	Landsverowering.....	67
2.2.2.1	Oorlog-teorie.....	68
2.2.2.2	Infiltrasie-model.....	70
2.2.2.3	Sosiale opstand-model.....	71
2.2.2.4	Oorgang-teorie (laat-Bronstydperk, Vroeë Ystertydperk.....	73
2.2.2.5	Projeksie-teorie.....	75
2.2.2.6	Ander benaderings.....	78
2.2.2.7	Gevolgtrekking.....	81
2.2.3	Josua-figuur.....	82
2.2.3.1	Gevolgtrekking.....	88
2.2.4	Heilige oorlog.....	89
2.2.4.1	Inleiding.....	89
2.2.4.2	Heilige oorlog in die Kronitiese Geskiedswerk.....	93
2.2.4.3	Heilige oorlog in die Jehowitiese Geskiedswerk.....	93
2.2.4.4	Heilige oorlog in die Priesterskrif.....	94
2.2.4.5	Heilige oorlog in Deuteronomium.....	95
2.2.4.6	Gevolgtrekking.....	96
2.2.5	Historiografie en Bybelse geskiedenis	99
2.2.5.1	Opkoms van die minimalisme.....	99
2.2.5.2	Filosofie van geskiedenis.....	100
2.2.5.3	Postmodernisme.....	101
2.2.5.4	Sinchroniese benadering tot die teks.....	102
2.2.5.5	Definisie van historiografie.....	106
2.2.5.6	Gevolgtrekking.....	109
2.2.6	Ná-eksiliese sosiale konteks(te).....	110
2.2.6.1	Visionêre en hiërokratiese groepe.....	110
2.2.6.2	Konlik tussen noordelike en suidelike teologie.....	111
2.2.6.3	Politiese groeperinge.....	112
2.2.6.4	Sadokitiese priesteramp in die ná-eksiliese tyd	112
2.2.6.4	Josua in die lig van ná-eksiliese gebeure.....	113
2.2.6.5	Ooreenkomste tussen die boeke Josua en Esra.....	114
2.2.6.6	Ooreenkomste tussen die boeke Josua en Nehemia.....	115
2.2.6.7	Gevolgtrekking.....	117

HOOFSTUK 3: MAKRO KONTEKS EN LITERATUURSOORSIG OOR EKSEGESE

3.1	Makro konteks.....	120
3.1.1	Josua se posisie in die Heksateug.....	120
3.1.1.1	Josua en Genesis.....	120
3.1.1.2	Josua en Numeri.....	120
3.1.1.3	Josua en Deuteronomium.....	121
3.1.2	Josua en Rigters.....	123
3.1.3	Gevolgtrekking.....	125
3.1.4	Verbande met omringende hoofstukke.....	125
3.1.4.1	Josua 2.....	126

3.1.4.1.1	Verband tussen Josua 2 en ná-eksiliese tekste.....	129
3.1.4.1.1.1	Rut-verhaal.....	129
3.1.4.1.1.2	Jona-verhaal;.....	129
3.1.4.1.1.3	Trito-Jesaja.....	130
3.1.4.2	Josua 5.....	131
3.1.4.3	Josua 6.....	132
3.1.5	Gevolgtrekking.....	133
3.2	Literatuuoroorsig oor eksegesi.....	134
3.2.1	Literêre benadering.....	134
3.2.1.1	R. Polzin.....	134
3.2.1.1.1	Inleiding.....	134
3.2.1.1.2	Josua.....	135
3.2.1.1.3	Ruimtelike komposisie van Josua 3:1-5:1.....	138
3.2.1.1.4	Psigologiese komposisie van Josua 3:1-5:1.....	139
3.2.1.1.5	Fraseologiese komposisie van Josua 3:1-5:1.....	140
3.2.1.1.6	Gevolgtrekking.....	141
3.2.1.2	B. Peckham.....	142
3.2.1.2.1	Inleiding.....	142
3.2.1.2.2	Struktuur.....	142
3.2.1.2.3	Tematiese samehange.....	144
3.2.1.2.4	Grammatikale verbande.....	145
3.2.1.2.5	Gevolgtrekking.....	149
3.2.1.3	H.J. Koorevaar.....	149
3.2.1.3.1	Inleiding.....	149
3.2.1.3.2	Josua.....	150
3.2.1.3.3	Gevolgtrekking.....	152
3.2.1.4	D.L Hawk.....	153
3.2.4.1	Inleiding.....	153
3.2.4.1.2	Josua.....	154
3.2.1.4.3	Gevolgtrekking.....	157
3.2.2	Histories-kritiese benadering.....	157
3.2.2.1	Twee selfstandige narratiewe	158
3.2.2.1.1	E. Vogt, J.N.M. Wijngaards en E. Otto.....	158
3.2.2.1.2	T.C. Butler.....	159
3.2.2.2	Basisdokument met uitbreidings.....	160
3.2.2.2.1	W. Rudolph.....	160
3.2.2.2.2	M. Noth.....	161
3.2.2.2.3	C.A. Keller.....	162
3.2.2.2.4	J.Dus.....	162
3.2.2.2.5	J. Maier.....	163
3.2.2.2.6	R. Boling.....	164
3.2.2.2.7	M. Görg.....	164
3.2.2.2.8	V. Fritz.....	166
3.2.2.2.9	K.Bieberstein.....	167
3.2.2.2.10	R.D. Nelson.....	167
3.2.2.2.11	M. Van der Meer.....	168
3.2.2.2.12	T.C. Römer.....	169
3.2.23	Gevolgtrekking	169
3.2.3	Kulties-historiese benadering.....	170
3.2.4	Gevolgtrekking.....	173

HOOFSTUK 4: DETAILANALISE JOSUA 3 EN 4

4.1	Inleiding	176
4.2	Perikoopafbakening	176
4.3	Tekskritiek	176
4.4	Komposisie: Josua 3:1-17	179
4.5	Rekonstruksie: Josua 3:1-17	182
4.5.1	Literêre analise (Jos 3:1, 5, 10b-c, 13b-d, 14a, 16a-f).....	182
4.5.1.1	Jos 3:1, 5, 10b-c, 13b-d, 14a, 16a-f deel van 'n vóór-deuteronomistiese narratief	189
4.5.1.1.1	Ekskursie: rol van die Jahwis (J) in die Pentateug.....	195
4.5.1.1.1 (a)	Inleiding.....	195
4.5.1.1.1 (b)	Láát datering van die Jahwis.....	196
4.5.1.1.1 (c)	Gevolgtrekking.....	198
4.5.1.2	Josua 3:5, 11 en 13b-d deel van die ná-eksiliese konteks	198
4.5.1.2.1	Ekskursie: Eksodus 15.....	199
4.5.1.2.1 (a)	Inleiding.....	199
4.5.1.2.1 (b)	Grammatikale studies.....	199
4.5.1.2.1 (c)	Eksodus 15 en die Pentateug.....	199
4.5.1.2.1 (d)	Vergelykende studies.....	199
4.5.1.2.1 (e)	Samestelling van die Moseslied.....	202
4.5.1.2.1 (f)	<i>Genre</i>	203
4.5.1.2.1 (g)	Teks.....	203
4.5.1.2.1 (h)	Prosaïese raam.....	205
4.5.1.2.1 (i)	Kultiese formule	207
4.5.1.2.1 (j)	Moseslied (vv4-17).....	212
4.5.1.2.1 (k)	Gevolgtrekking.....	219
4.5.1.3	Datering en <i>genre</i> van Josua 3:1, 5, 10b-c, 13b-d, 14a, 16a-f	220
4.5.1.4	Gevolgtrekking	220
4.5.2	Literêre analise: Josua 3:2-3	221
4.5.2.1	Josua 3:2-3 as ampsinstelling (Amtseinführung) formule.....	222
4.5.2.2	Josua 3:2-3 as heilige oorlog-motief.....	228
4.5.2.3	Josua 3:2-3 as Kronistiese uitbreiding.....	231
4.5.2.3.1	Ekskursie: pasga in die Pentateug.....	232
4.5.2.3.1 (a)i	Pasga in die Priesterksrif (Lev 23:5-8; Num 28:16-25; Eks 12:1-20, 40-50).....	232
4.5.2.3.1 (a)ii	Pasga in Deuteronomium (Deut 16:1-8).....	232
4.5.2.3.1 (b)	Rol van die ark.....	234
4.5.2.3.1 (c)	Priesters en Leviëte as draers van die ark.....	236
4.5.2.3.1 (d)	Gevolgtrekking.....	237
4.5.3	Literêre analise: Jos 3:7-8, 15, 17ab;4:14-18.....	238
4.5.4	Literêre analise: Jos 3:6, 10a, 11, 13a, 14b.....	242
4.5.5	Literêre analise: Jos 3:4, 9, 10d, 12, 17c	245
4.6	Gevolgtrekking	247
4.7	Detailanalise: Josua 4:1-5:1	252
4.7.1	Inleiding	252
4.7.2	Verband tussen Josua 3 en 4	252
4.7.2.1	Josua 4 as selfstandige teks.....	252

4.7.2.2	Josua 4 as voortsetting van Josua 3.....	253
4.7.2.3	Gevolgtrekking.....	253
4.7.3	Navorsingsoorsig oor Josua 4.....	254
4.7.3.1	Rol van die kultus.....	254
4.7.3.2	Rol en funksie van die “kindervraag”.....	254
4.7.4	Komposisie van Josua 4:1-5:1.....	257
4.7.4.1	Perikoopafbakening.....	262
4.7.4.2	Tekskritiek.....	263
4.7.5	Rekonstruksie: Jos 4:1-5:1	263
4.7.5.1	Analise: Josua 4:14-18.....	262
4.7.5.2	Analise: Josua 4:1c-9.....	266
4.7.5.3	Analise: Josua 4:19-5:1.....	269
4.7.5.4	Analise: Josua 4:1ab, 10-11c.....	271
4.7.6	Gevolgtrekking.....	271
4.7.7	Gerekonstrueerde teks van Josua 3 en 4.....	278
4.7.7.1	Josua 3 en 4 en die ná-eksiliese konteks.....	279
HOOFSTUK 5 SINTESE		
5.1	Aktualiteit.....	283
5.2	Probleemstelling.....	285
5.3	Doelwitte.....	286
5.4	Hipotese.....	288
5.5	Resultate.....	288
5.6	Verdere navorsingsvoorstelle	290
SUMMARY.....		292
ADDENDA		
Addendum A	Komposisie: Josua 3:1-17 (Klaus Bieberstein).....	294
Addendum B	Komposisie: Josua 4:1-5:1 (Klaus Bieberstein).....	297
Addendum C	Etiologiese verwysingspunte in Josua 1-12.....	303
BIBLIOGRAFIE		304

AFKORTINGS

A:	<i>Grundschrift</i> of basisverhaal
AASF:	Annales Academiae Scientiarum Fennicae
AB:	Anchor Bible
ABD:	The Anchor Bible Dictionary
ABG:	Arbeiten zur Bibel und ihrer Geschichte
ABRL:	The Anchor Bible Reference Library
AfO:	Archiv für Orientforschung
ASJL:	American Journal of Semitic Languages and Literature
ATD:	Das Alte Testament Deutsch
B:	Redaksionele snit met spesifieke fokus op die priesters en die ark
BA:	Biblical Archaeologist
BASOR:	Bulletin of American School for Oriental Research
BBB:	Bonner biblische Beiträge
BEATAJ:	Beiträge zur Erforschung des Alten Testaments und des antiken Judentums
BETL:	Bibliotheca Emperidum Theologicarum Lovaniensium
BIB:	Biblica
BKAT:	Biblischer Kommentar zum Alten Testament
BN:	Biblische Notizen
BWANT:	Beiträge zur Wissenschaft vom Alten und Neuen Testament
BZ:	Biblische Zeitschrift
BZAW:	Beiheft zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft
C¹:	Redaksionele snit wat op die Ragab-verhaal fokus
C²:	Redaksionele snit wat op die 12 klippe fokus
CahRB:	Cahiers de la Revue Biblique
CB.OTS:	Coniectanea Biblica . Old Testament Series
CBQ:	Catholic Biblical Quarterly
CIS:	Corpus Inscriptionum semiticarum
Deut:	Deuteronomium
DG:	Deuteronomistiese Geskiedswerk
DJD:	Discoveries in the Judean Desert
Dtr:	Deuteronomistiese uitbreiding
Dtr¹:	Eerste (vóór-eksiliese) deuteronomistiese uitbreiding
Dtr²:	Tweede (eksiliese) deuteronomistiese redaksie
DtrA:	DtrAmpseinführung. Deuteronomistiese redaksie met die klem op Ampsoorhandiging van Moses na Josua
DtrD:	Derde oorsprongsmite van Israel (Deut 1:45-28:68)
DtrH:	Historiografiese snit onderliggend aan die Deuteronomistiese Geskiedswerk
DtrL:	Deuteronomistiese landsveroweringverhaal
DtrN:	Deuteronomistiese snit met die klem op die Wet
DtrO:	Deuteronomistiese uitbreiding met spesifieke klem op die heilige oorlog-motief
DtrP:	Profetiese snit wat deel uitmaak van die Deuteronomistiese Geskiedswerk
DtrR:	DtrReuben. Deuteronomistiese redaksie met die klem op die Oos-jordaanland-stamme
E:	Elohis
EdF:	Erträge der Forschung
EHS.T	Europäische Hochschulschriften. Ser 23: Theology

Eks:	Eksodus
EvT:	Evangelische Theologie
FOTL:	Forms of Old Testament Literature
FRLANT:	Forschungen zur Religion und Literatur des Alten und Neuen Testaments
FzB:	Forschung zur Bibel
Gen:	Genesis
HAT:	Handbuch zum Alten Testament
HKAT:	Göttinger Handkommentar zum Alten Testament
HSM:	Harvard Semitic Monographs
HThK:	Herder Theologischer Kommentar zum Alten Testament
HTS:	Hervormde Teologiese Studies
HUCA:	Hebrew Union College Annual
IEJ:	Israel Exploration Journal
ITC:	International Theological Commentary
J:	Jahwis
JBL:	Journal of Biblical Literature
JG:	Jerusalemse Geskiedswerk
Jos:	Josua
JNES:	Journal of Near Eastern Studies
JNSL:	Journal of North Semetic Languages
JSOT:	Journal for the Study of the Old Testament
JSOTSup:	Journal for the Study of the Old Testament Supplement Series
JSS:	Journal of Semitical Studies
Kon:	Konings
Kron:	Kronieke
Lev:	Levitikus
LXX:	Septuagint
MT:	Masoreteteks
NCB:	New Century Bible
NEB:	Neue Echter Bibel
NGKB:	NG Kerk boekhandel
NGTT:	Nederduits-Gereformeerde Teologiese Tydskrif
Num:	Numeri
OBO:	Orbis Biblicus et Orientalis
OLA:	Orientalia Lovaniensia Analecta
OTE:	Old Testament Essays
OTL:	Old Testament Library
OTS:	Oudtestamentischen Studiën
P:	Priesterskrif
P^g:	Basisteks van die Priesterskrif
P^s:	Byvoegings tot die Priesterskrif (P ^s)
P^{ss}:	Sekondêre byvoegings tot die Priesterskrif
Ps:	Psalms
QD:	Quaestiones Duspitatae
R^a:	Etiologiese redaksie
RB:	Revue Biblique
Rchr:	Kronistiese redaksie
Rig:	Rigters
Rp:	Ná-priesterlike redaksie

SBAB:	Stuttgarter biblische Aufsatzbände
SBL:	Society of Biblical Literature
SBLABS:	Society of Biblical Literature Archaeology and Biblical Studies
SBL-SCS:	Society of Biblical Literature Septuagint and Cognate Studies
SBT:	Studies of Biblical Literature
SBS:	Stuttgarter Bibel-Studien
SH:	Scripta Hierosolymitana
SJOT:	Scandinavian Journal of the Old Testament
STDJ:	Studies on the Texts of the Desert of Judah
TA:	Tel Aviv
TB:	Theologische Bücherei
ThR:	Theologische Rundschau
Üs:	Überlieferungsgeschichtliche Studien
UUA:	Uppsala universitets arsskrift
VT:	Vetus Testamentum
VTSup:	Vetus Testamentum Supplements
WMANT:	Wissenschaftliche Monographien zum Alten und Neuen Testament
WTJ:	Westminster Theological Journal
Z:	Kleiner redaksionele byvoegings
ZAW:	Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft
ZTK:	Zeitschrift für Theologie und Kirche

BEDANKINGS

Ek wil graag die volgende persone en instansies bedank vir die besondere bydrae tot die voltooiing van my studie:

- My promotor, professor Dirk Human het ure aan my proefskrif spandeer. Ek waardeer sy opregte belangstelling en die noukeurigheid waarmee hy my begelei het. Sy hulp, ondersteuning, raad en geduld was is 'n bron van inspirasie;
- My mede-promotor, doktor Aphonso Groenewald se insette word opreg waardeer. Hy het baie tyd en moeite aan my proefskrif spandeer.
- Danksy 'n beurs van die Universiteit van Pretoria was ek bevoorreg om tydens 2009 'n reis na Nederland te onderneem om invloedryke Ou-Testamentici te besoek. Uit die aard van die saak het hierdie besoek bygedra 'n verryking van my studie. Ek is dank verskuldig aan die Universiteit vir die beurs. Ek is dankbaar vir die volgende persone se insette tydens my besoek aan Nederland en België:
  - Professor Bob Becking van die Universiteit van Utrecht. Sy besondere oog vir detail en sy kritiese opmerking het diepte aan my studie verleen;
  - Professor Hans Ausloos van die Katolieke Universiteit Leuven het my die geleentheid gegun om met sy studente oor my studie te gesels. Sy insette in hierdie studie word hoog op prys gestel;
  - Professor Ed Noort van die Rijksuniversiteit van Groningen het my entosiasies ontvang en van sy besondere kennis oor die boek Josua gedeel. Ek bedank hom vir sy waardevolle opmerkings en leiding;
  - Professor Eric Peels van die Teologiese Universiteit in Apeldoorn het my hartlik verwelkom en my die geleentheid geggee om aan sy nagraadse besprekingsgroep deel te neem. Ek bedank hom vir die besondere verrykende geleentheid

- NG Gemeente Florandia het my in `n besondere wyse ondersteun in my studie. Ek is dankbaar vir die geduld wat hulle aan my betoon het tydens my studie;
- My familie het besondere belangstelling getoon in my studie en my op alle tererine ondersteun. Ek is julle ewig dankbaar;
- Melanie het hierdie studie in alle opsigte moontlik gemaak. Ek dra hierdie studie aan jou op.

MELANIE